

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1056189/2

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב צבי בן יעקב – אב"ד, הרב יצחק הדאיה, הרב משה בצרי

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד תומר זיידן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שחר ולנר ועו"ד חיים יעקב הלפרין)

הנדון: עילות לביטול הסכם ומבחניהן

פסק דין

בפנינו תביעת האישה מיום ל' בניסן תשע"ז (26.4.17), לביטול הסכם ממון שאושר בבית הדין בתאריך י"ז בכסלו תשע"ו (29.11.15).

ההסכם ואישורו

בתאריך י"ז בכסלו תשע"ו (29.11.15) הופיעו הצדדים בפני בית הדין, וכך נאמר בפרוטוקול:

אנחנו נשואים ארבע־עשרה שנה. יש ארבעה ילדים. היו מחלוקות, והגיע לסף של שבר, וחלק מהורדת הלחץ היה ההסכם הזה שהוא שלום בית ולחילופין גירושין.

בית הדין עבר על ההסכם ונוכח כי מדובר בהסכם רגיל, שאינו מפלה, מוכן וברור, כאשר במקרה של גירושין ילדי הצדדים יהיו במשמורת משותפת ונגזרים מכך ענייני שהות ומזונות, וכן בעניין הרכוש ינהגו בהפרדה רכושית. לאחר שבית הדין נוכח שההסכם ברור לצדדים, אישר בית הדין את ההסכם. (להלן התייחסות לסעיפי ההסכם המדברים על היפרדות רכושית).

ההליך הנוכחי

בדיון שהתקיים בתאריך י' בסיוון תשע"ז (4.6.17) העלה ב"כ האישה טענות שונות. הטענה הראשונה הייתה בעניין המשמורת המשותפת ובעניין המזונות הנגזרים מהמשמורת המשותפת.

בית הדין הבהיר כי ענייני המשמורת, הסדרי השהות והמזונות הם עניינים שניתנים לבחינה בכל עת ובכל שעה. אם דעת האישה כיום כי משמורת משותפת היא דבר הנוגד את טובת הילדים, תדון בכך הערכאה המתאימה, ובהתאם לכך תקבע את אשר תקבע בעניין הסדרי השהות והמזונות, אם יתברר כי יש לשנות את עניין המשמורת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הטענות על אי־דיוקים בפתח ההסכם ובדברי ב"כ הבעל בעניין גישור וייעוץ

כמו כן הועלו טענות כי בפתח ההסכם נאמר:

"בני הזוג ניהלו הליך גישור אצל מגשר מוסמך המוכר על ידי מערכת בתי המשפט, כדי ליישב ברוח טובה את המחלוקות שנתגלעו ביניהם [...]" בא כוח האישה טען כי לא התקיים הליך גישור אלא ייעוץ זוגי וכאמור בפרוטוקול הדיון (שורה 31 ולהלן):

מדובר בהסכם שנוצר במסגרת הליך גישור, אני כבר אומר: "לא גישור ולא נעליים!" זו הטעיה מפורשת של בית הדין.

הנתבע טוען שהגישור בוצע על ידי כרמי אמרו – נכון, התובעת פנתה לייעוץ על מנת לאחות את הקרעים בין הצדדים. יצרתי קשר עם מר אמרו שנמצא כרגע בהודו, השארתי לו הודעה והוא אמר לי שהוא חוזר בתחילת אוגוסט. ושאלתי אותו: "האם נכון שהזוג [פלואני ופלואנית] באו אליך לייעוץ זוגי?" אמר לי: "נכון." "נמצאו אצלך בהליך גישור?" אמר לי: "לא."

כמו כן העלה בא כוח האישה טענה שעורך דין סמוכה אכן ייעץ לאישה, אולם לא בהקשר של ההסכם הנ"ל, וזאת בניגוד לדברים שאמר בא כוח הבעל בדיון.

דעתנו היא שטענה מסוג זה – שהמגשר עסק בייעוץ זוגי ולא בגישור, וכי עורך דין סמוכה שייעץ לאישה, רק נתן עצה בדבר ההסכם, אך לא עסק בגישור – היא טענה שאינה בעלת משקל שיש בו לבטל את ההסכם.

הטעמים לביטול הסכם – לחץ וכפייה או עושק

כדי לבטל הסכם יש להעלות טענות של לחץ וכפייה או לחילופין טענת עושק – כשיש בהסכם סעיפים המפלים בצורה קיצונית ודרקונית את אחד הצדדים, שיוגדרו כעושק. כאמור וכדלהלן, אין בהסכם כל סעיף שלדעתנו מפלה את האישה כלל, ואדרבה: הבעל נטל גם סילוק מחצית מהחוב בחשבון האישה. זכותו של כל צד בחיי הנישואין לדרוש מכאן ולהבא היפרדות רכושית, ושמכאן ולהבא לא יחולו הוראות חוק יחסי ממון על נכסי הזוג.

סעיף שאינו עוסק בענייני הילדים הוא סעיף 6 על שלושה עשר חלקיו. לא מצאנו כל דבר מפלה בהסכם, בוודאי לא בהגדרתו המשפטית – "עושק": האישה מעבירה את ההלוואות בדירה ברח' [...] ברמת גן על שמה, הואיל והדירה היא שלה (ס"ק 6.8). כמו כן הבעל ישלם מחצית מהחוב בבנק בחשבון שעל שם האישה, נכון ליום ההיפרדות הרכושית (ס"ק 6.3 א), כך גם בעניין החוב לאבי האישה (ס"ק 6.9). המיטלטלין, נכון ליום הפירוד, יהיו לאישה, למעט חפצים אישיים של הבעל. וויתור חלקי על זכויות של מוניטין, תגמולים, קרנות השתלמות – כאשר הדבר נעשה באופן הדדי הוא בהחלט דבר מקובל, בפרט כשמדובר במי שהחל להיות עורך דין אך שנתיים ומחצה בטרם חתימת ההסכם. כך שלא מצאנו כל סיבה לומר שסעיף כזה או אחר נכלל בהגדרת "עושק".

יוער כי גם אם קיימים פערי הכנסות בין הצדדים, מקובל לחלוטין בין בני זוג, ליצור היפרדות רכושית, אם במסגרת של גירושין או במסגרת של הסכם ממון. הסכם ממון נצרך גם ובעיקר כשקיימים פערים של הכנסות ורכוש בין בני הזוג.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השתתפות בהגשת התביעה

זאת ועוד, גם אם הייתה האישה מוכיחה טענות של לחץ וכפייה, מדוע שהתה שנה ומחצה עד אשר תבעה לביטול ההסכם? אם הטענה היא שסברה כי הצדדים יפעלו לשלום בית (כטענתה בסעיף 32 לתצהירה) – הרי הצדדים פרודים מאוגוסט 2016 ומנהלים התדיינויות בבית המשפט לענייני משפחה – שמונה חודשים, והוסף תשעה חודשים שלפני כן, הם זמן בלתי-סביר לחלוטין לטעון לבטלות ההסכם. מה אירע היום שהאישה נזכרה לבקש לבטל את ההסכם? שמא ואולי, התביעה שתבע הבעל בבית המשפט לענייני משפחה לאכיפת ההסכם על האישה!

בחינת הטענה בדבר אונס וכפייה

כך לכאורה צריכה הייתה התביעה להידחות לאחר הדיון. אולם למען הזהירות אפשר בית הדין לבא כוח האישה להמציא, תוך ארבעה-עשר יום, ראיות שההסכם נעשה באונס וכפייה. וכך נאמר בהחלטת בית הדין שניתנה מיד לאחר הדיון:

במסגרת הדיון בית הדין הבהיר לצדדים ובאי כוחם כי נושאי משמורת, הסדרי ראייה ומזונות הקטינים, ניתנים לבחינה מחדש בכל תקופה – הכול בהתאם לטובת הקטינים.

גם אם במועד אישור ההסכם הייתה טובת הקטינים למשמורת משותפת, יכול כל אחד מהצדדים לטעון שכיום טובת הקטינים היא משמורת של האב או האם בלבד או לחילופין משמורת משותפת בהסדרים שונים.

הואיל והבעל הגיש תביעה בבית המשפט לענייני הסדרי הראייה, מובהר כי כל נושא שאושר ועניינו הקטינים, ניתן לבחינה מחדש על ידי הערכאה שנדרשה לדון בעניין. ובכלל זה ענייני המשמורת המשותפת, ונגזר מכך גם עניין המזונות.

בעניין עצם ביטול ההסכם, בית הדין מחליט כדלהלן:

בא כוח האישה יודיע לבית הדין בכתב תוך ארבעה-עשר יום מה הן ההוכחות שאותן מבקש להביא כדי להוכיח שההסכם נעשה בכפייה, באונס או בחוסר הסכמה.

ככל שמדובר בעדים, על ב"כ האישה להמציא לבית הדין תצהיר מהעדים.

בא כוח האישה ימציא את הנ"ל לבית הדין ובמקביל לצד שכנגד, תוך ארבעה-עשר יום מהיום.

תינתן זכות תגובה לבאי כוח הבעל – ארבעה-עשר יום מהגשת הנ"ל לבית הדין.

לאחר מכן יחליט בית הדין אם להוציא החלטה בתביעה או לקיים דיון הוכחות.

התקבל חומר מבא כוח האישה. בתחילה סברנו לבקש את תגובת באי כוח הבעל, אולם לאור האמור בסיפא (בעניין ההוצאות) ולאחר העיון סברנו כי יש לדחות את התביעה, ללא קבלת תגובת באי כוח הבעל על החומר שצירף בא כוח האישה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דעת בית הדין כי אין בתצהירים ובחומר שצורף כדי לבטל את ההסכם. בא כוח האישה התבקש להודיע לבית הדין "תוך ארבעה עשר יום מה הן ההוכחות שאותן מבקש להביא כדי להוכיח שההסכם נעשה בכפייה, באונס או בחוסר הסכמה." מתברר שההוכחות על חוסר הבנה ולחץ הן רק תצהיר האישה, וזה לכשעצמו – אין בו כדי להוות ראיה. מה עוד שגם לפי הטענה גופה, אופי הלחץ אין בו כדי לבטל את ההסכם, וכדלהלן.

אי ייעוץ של עו"ד והכחשת האמור בעניין הגישור אינם ראיות לאי הבנת ההסכם

השאלה אם הייתה האישה מיוצגת על ידי עורך דין סמוכה בזמן עריכת ההסכם היא בבחינת "לא מעלין ולא מורידין". גם אם דברי באי כוח הבעל לא היו נכונים, אין בעצם עובדה זו כדי לפסול את ההסכם. וכי אם בא כוח הבעל כיום אמר דבר שאינו נכון, האם יש בזה כדי לבטל את ההסכם?

הרי ייתכן שהאישה התייעצה עם עורך דין אחר וכיום, מטעמים מובנים, לא תגלה את אזנו של בית הדין מי היה עורך הדין שיייעץ לה. זאת ועוד: לצד בהליך יש זכות להתייעץ עם גורם כזה או אחר, אך עצם הייעוץ אינו מהותי, ואין באי התייעצות כדי לבטל את ההסכם. כאמור, מדובר בהסכם ברור, והאישה, שהיא כלכלנית במקצועה, אינטליגנטית דיה כדי להבין מה המשמעות של היפרדות רכושית מכאן ולהבא.

גם אם הקביעה הרשומה בהסכם (במבוא) שהצדדים היו אצל מגשר מוסמך – והאישה אף חתמה על כך – התבררה כאינה נכונה (הצדדים היו אצלו רק בטיפול זוגי), אין זה דבר מהותי המשנה את עצם העובדה כי אין לפנינו הוכחה שהאישה לא הבינה את משמעותו הברורה של ההסכם, או שההסכם נעשה באונס וכפייה. גם אם בהסכם נכתבו דברים שאינם מדויקים, שלדעתנו אינם מהותיים, אין לכך משקל שיש בו כדי להביא לביטול ההסכם.

השיהוי בתביעה – אינדיקציה נוספת להיעדר יסוד לטענה

כאמור, מדובר בשיהוי שאינו סביר. אין מחלוקת כי ההסכם נערך בנובמבר 2015, והצדדים בפירוד מאז אוגוסט 2016. מדוע השתתה האישה זמן כה רב מלטעון ולתבוע בבית הדין את בטלות ההסכם?

הטענה כי שיקול דעתה של האישה בעת חתימת ההסכם היה לקוי עקב מצבה הרפואי

מחוות הדעת של ד"ר רוני שרף, שניתנה ארבעה חודשים לפני החתימה על ההסכם – בתאריך ה' באב תשע"ה (21.7.15), ניתן ללמוד שהאישה סבלה מעייפות, מחוסר חשק וממצב רוח מעט ירוד. מצוין שם שהאישה מסודרת ומתמצאת. צוין שם כי קיימת החמרה במערכת היחסים עם הבעל. הנ"ל נתן לאישה ציפרלקס (10 מ"ג) להרגעה. אין בכלל האמור, שאירע ארבעה חודשים בטרם ההסכם, כדי להכריז על האישה כמי ששקול דעתה לקוי.

לא זכינו להבין. בסעיף 34 לתצהירה, טוענת האישה כי פנתה לד"ר רוני שרף לאחר החתימה על ההסכם. אולם מתברר כי הפנייה לד"ר שרף הייתה ארבעה חודשים בטרם חתימת ההסכם. ואם תאמר: שמא עניין ההסכם נולד כבר אז (ביולי 2015) – אנו מפנים לסעיף 27 בתצהיר האישה, שבו היא מתארת כי כל הורתו של ההסכם בסוף 2015. תמוה, ולא מובן!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הטענה כי ההסכם נוגד את טובת הציבור

נחזור ונאמר: הסכמים מסוג זה נעשים כמעשה שבשגרה בין בני זוג במהלך חיי הנישואין. בין אם מדובר בנושא הילדים (שהוא נושא הראוי לבחינה מחודשת, כאמור לעיל), והן בעניין ההפרדות הרכושית. כך שהטענה שהסכם מעין זה "נוגד את טובת הציבור", אינה נכונה לחלוטין!

היעדר ראייה לטענות בדבר איומים, כפייה או הטעיה – מצג של שלום – שהביאו להסכם

מתצהיר האישה (סעיף 28 ולהלן) עולה טענות של לחץ, איום להתגרש וכו', וכן הקלטות ואיומים, שאם לא תסכים לחתום, יִרָאָה התכתבויות וסרטים שצילם בבית. בסעיף 32 אומרת האישה כי אין בסרטים ממש. עם זאת, צד הטוען כי איום – חובת ההוכחה עליו.

טענות של לחץ וכפייה צריכות להיות בעלות משקל ולהראות שסביר שמי שהופעל עליו לחץ כזה מאבד את שיקול דעתו וחותרם על ההסכם. ייאמר: האישה לא הביאה אפילו בדל של הוכחה לטענה של לחץ וכפייה, וחובת ההוכחה על הלחץ והכפייה מוטלת עליה. גם האמור בתצהיר האישה כי הבעל איים עליה שיפיץ סרטים או התכתבויות וכו' (כנטען בסעיף 28 ולהלן בתצהיר האישה) אין בו כדי לבטל את ההסכם. כאמור, כל הטענה היא מפיה של האישה והיא לא הביאה הוכחות לכך. כמו כן הדברים אינם עולים בקנה אחד עם הנאמר בסעיף 32 לתצהיר האישה שהיה "מצג שווא" של הבעל שכוונתו לחיי שלום. כיצד טענות של הפצת התכתבויות וסרטים, עולים בקנה אחד עם "מצג של שלום"?

טענת האישה על מצג שווא, שהבעל נתן לה את התחושה שאינו עומד להתגרש ממנה, גם אם הייתה נכונה, אין בה כדי לבטל את ההסכם. ברור שמי שעושה הסכם ממון שאינו הסכם גירושין, יודע שיש בו צד לשלום וצד לגירושין, והטענה שלא הבנתי או לא חשבתי על אפשרות הגירושין, נשמעת תמוהה.

הטענה לביטול ההסכם בשל הפרתו בידי הצד השני

בסעיף 47 לתצהיר האישה, מבקשת האישה לבטל את ההסכם מהטעם שהבעל הוא זה שהפר את ההסכם. יוער כי בית הדין לא קיים דיון על הפרת הסכם. לא הוגשה לבית הדין תביעה לאכיפת ההסכם. אדרבה, הבעל הגיש תביעה לאכיפת ההסכם בבית המשפט לענייני משפחה. אם טוענת האישה שהבעל הפר את ההסכם, תגיש תביעה לפורום הנאות לקיומו ואכיפתו. ומאחר שהליך כזה כבר קיים בבית המשפט לענייני משפחה, תתכבד ותעלה טענותיה אלה שם!

מסקנות

קשה שלא ליחס וליצור זיקה בין תביעה דנא, לתביעה אחרת שתבע הבעל את האישה בבית המשפט לענייני משפחה, שבה הוא תובע את האישה לקיים את ההסכם. כתב התביעה שצורף לתיק בית הדין גם על ידי בא כוח האישה, ופרוטוקולים של הדיון (בפני השופט ארוז שני), שהוגשו על ידי באי כוח הבעל. מהחלטת בית המשפט לענייני משפחה עולה כי בית המשפט העביר ביקורת על אי-כיבוד ההסכם מצד האישה. נראה כי משתבע

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל את האישה לקיים את חיוביה, בחרה האישה בדרך אחרת – לתבוע בבית הדין את בטלות ההסכם.

יכולים אנו לומר בבהירות המוחלטת: אין כאן טעות, הטעיה, עושק, כפייה, חוסר תום לב, או דבר הנוגד את תקנת הציבור, וכפי שכתבנו לעיל, דבר דבור על אופניו. לאור האמור לעיל, תביעת האישה נדחית, והתיק נסגר.

במקרים מעין אלה, אפשר שהיה מקום לחיוב התובעת בהוצאות. אנו רואים בחומרה ניסיון להשתמש בבית הדין, כדי להשיג הישגים בערכאה אחרת. מדובר בתביעה שאינה בתום לב – בלשון המעטה. אולם לפני משורת הדין ולאחר ששקלנו את העניין הוחלט שלא ליתן צו להוצאות.

ניתן כיום ד' בתמוז התשע"ז (28.6.2017).

הרב משה בצרי

הרב יצחק הדאיה

הרב צבי בן יעקב – אב"ד